

Utvärdering av projekt

Fokus Framtid – ett projekt om sfi-undervisning med Meritportfölj

Anette Moberg

Mars 2014

© FoU i Väst/GR

Webbupplaga mars 2014

Layout: Infogruppen GR

Omslagsbild: : Victoria Heimersson, Göteborgs folkhögskola

FoU i Väst

Göteborgsregionens kommunalförbund

Box 5073, 402 22 Göteborg

e-post: fou@grkom.se

Utvärdering av

Fokus Framtid

– ett projekt om
sfi-undervisning med Meritportfölj

Anette Moberg

Sammanfattning

Fokus Framtid är ett projekt som har drivits av Göteborgs folkhögskola från den 1 december 2012 till och med den 31 mars 2014 med regionutvecklingsstöd från Västra Götalandsregionen och statliga folkbildningsmedel. Samverkanspartner är arbetsförmedlingen, stadsdelen Västra Hisingen i Göteborgs Stad och Validering Väst. Syftet med Fokus Framtid är att utveckla ett koncept, Meritportföljen, som i kombination med sfi ska förkorta tiden till fortsatt utbildning eller arbete för personer med svenska som andraspråk. Kunskapen om metoden ska även spridas till andra folkhögskolor i Västra Götalandsregionen.

Sammanfattningsvis visar den här utvärderingen att metoden med att kombinera Meritportföljen med sfi på lägst C-nivå har varit lyckad. Anledningar som nämndes i utvärderingen var att metoden gett deltagarna en möjlighet att lära sig svenska utifrån svensk arbetsmarknad vilket ökade motivationen till språkinläring. Effekter på deltagarna som framkom under intervjuerna var att motivationen stärktes och att deltagarna fick en snabbare språkutveckling men även högre kommunikationsnivå, bättre självförtroende, en högre medvetenhet om hur svensk arbetsmarknad fungerar och en ökad insikt om sina egna möjligheter på arbetsmarknaden. Samtliga fem intervjuade deltagare hade en tydlig plan med sina studier för att nå ett framtida yrke efter avklarad sfi. Av 22 deltagare gick 91 procent vidare till anställning eller vidare studier. Av de 77 procent som gick vidare till studier påbörjade 36 procent en högre nivå av svenskastudier.

Projektägare, projektledare, styrgruppsrepresentanter och studie- och yrkesvägledare beskrev målgruppen för projektet som kortutbildade* personer som inte klarat sfi och som hade lite arbetslivserfarenhet. Verksamhetssamordnaren efterlyser långsiktiga insatser för projektets målgrupp med en ökad samordning mellan stat och kommun där roller och ansvarsfördelning tydliggörs. Deltagarna själva beskriver de svårigheter det medför att lära sig ett nytt språk när man har en kort utbildningsbakgrund. De beskriver

* Kortutbildad = har inte gymnasiekompetens

ett moment 22 som ger dem ett lågt självförtroende med avbrott från sfi på grund av svag språkutveckling och med efterföljande sysslösa perioder hemma för att sedan gå in på en ny sfi-kurs med nya avbrott på grund av svag språkutveckling. De intervjuade menade att de som kortutbildade behöver längre tid än två år för att lära sig svenska.

Utvärderingens slutsatser

Utvärderingen visar att projektet har varit lyckat och att måluppfyllelsen i projektet har varit god. Antagandet att intresset för metoden skulle vara störst bland andra folkhögskolor visade sig vara fel. Istället visade kommunens arbetsmarknadsenheter ett större intresse. Resultatet har implementerats i Göteborgs folkhögskolas ordinarie kursutbud och spridning och fortbildning av metoden kommer att fortgå.

Utvärderingen visar också att det finns ett strukturellt problem för målgruppen kortutbildade som avbryter sin sfi. Samtliga intervjuade uppgav att det behövs mer stöd i svenskundervisningen för målgruppen kortutbildade och att Meritportföljen med integrerad sfi är en bra metod. De intervjuade deltagarna betonade att på grund av deras korta utbildning behöver de längre tid för att lära sig svenska. Utvärderingen visar även på vikten av gemensamma och samordnade insatser mellan stat och kommun för målgruppen för att hitta en sammanhållen kedja utan avbrott för personer som är kortutbildade.

Projektet har lyckats med att utveckla en metod som folkhögskolan kommer att implementera i sin ordinarie verksamhet och sprida genom fortutbildningsinsatser till andra folkhögskolor. Däremot har inte projektet haft några ambitioner att påverka förutsättningarna för målgruppen på ett mer strukturellt plan. Utvärderingen visar att det finns ett stort behov av att föra upp frågan om hur kortutbildade personer som inte klarar den reguljära sfi:n ska kunna tillgodogöra sig det svenska språket och integreras i det svenska samhället. ●

Innehållsförteckning

1. BAKGRUND.....	7
2. GENOMFÖRANDE AV UTVÄRDERINGEN	9
3. PROJEKT FOKUS FRAMTID.....	10
3.1 Projektets organisering.....	10
3.2 Projektprocessen	10
3.3 Metoden	11
3.4 Målgruppen	14
3.5 Implementering	14
3.6 Projektstatistik.....	16
4. DELTAGARNAS ERFARENHETER	17
4.1 Fokus Framtid.....	17
4.2 Kortutbildade.....	19
4.3 Framtiden	20
4.4 Deltagarnas förslag på en bättre sfi	20
5. SAMMANFATTNING, MÅLUPPFYLLELSE OCH SLUTSATS.....	21
5.1 Sammanfattning.....	21
5.2 Måluppfyllelse och spridning av resultat	22
5.3 Utvärderingens slutsatser	24
REFERENSER.....	25

1. Bakgrund

Fokus Framtid är ett projekt som drivs av Göteborgs folkhögskola från den 1 december 2012 till och med den 31 mars 2014 med regionutvecklingsstöd från Västra Götalandsregionen och statliga folkbildningsmedel. Samverkansparter är arbetsförmedlingen, stadsdelen Västra Hisingen i Göteborgs Stad och Validering Väst¹.

Under 2011 och 2012 genomförde Göteborgs folkhögskola tillsammans med Meritea, vuxenutbildningsförvaltningen, arbetsförmedlingen och Göteborgs Stad två Meritportföljskurser. Metoden Meritportfölj användes då för att utveckla, säkerställa och validera kompetens hos personer med svenska som andraspråk. Majoriteten av deltagarna läste sfi hos andra utbildningsanordnare vilket visade sig vara splittrande för deltagarna. Utifrån dessa lärdomar utvecklade Fokus Framtid konceptet Meritportföljen med integrerad sfi på C- och D-nivå.

Syftet med Fokus Framtid är att utveckla ett koncept, Meritportföljen, som i kombination med sfi ska förkorta tiden till fortsatt utbildning eller arbete för personer med svenska som andraspråk. Kunskapen om metoden ska även spridas till andra folkhögskolor i Västra Götalandsregionen.

Projektets målsättningar är:

1. Att samtliga deltagare tar del av modulerna i Meritportföljen och att alla blir matchade till en praktikplats som passar med tanke på tidigare arbetslivserfarenhet och utbildning.
2. Att utveckla Meritportföljmetoden för deltagare med svenska som andraspråk i kombination med integrerad sfi.
3. Att ta tillvara invandrades förmåga, kompetens och kunnande och lära deltagarna hur de ska kommunicera detta så att det leder till anställning, eget företagande eller vidare studier.

1. Tidigare Meritea.

4. Att anordna en konferens för Västra Götalandsregionens folkhögskolor med målet att sprida kunskapen om projektets framgångsfaktorer och metod.

På längre sikt vill projektet implementera metoden som en kursmodell som ska spridas till Västra Götalandsregionens övriga folkhögskolor.

Målgruppen är kvinnor och män över 20 år som är inskrivna på arbetsförmedlingen, som har varit arbetssökande länge och har svenska kunskaper motsvarande minst sfiC-nivå. Projektet bedrivs på Göteborgs Folkhögskolas filial i Biskopsgården i Göteborg. ●

2. Genomförande av utvärderingen

Utvärdering syftar till att bedöma metodens relevans, implementering av resultat och måluppfyllelsen i projektet.

Följande frågeställningar prioriteras i utvärderingen:

1. **Har metoden varit framgångsrik?** Vilka är metodens för- respektive nackdelar jämfört med reguljär sfi-verksamhet?
2. **Hur ser förutsättningarna för spridning ut?** Är projektets resultat starkt beroende av den organisation projektet bedrivs i och kompetensen hos de människor som utvecklat projektet? Eller är det ett arbetssätt som enkelt kan tillämpas av andra med liknande resultat?

Datainsamling

Datainsamlingen för utvärderingen ägde rum under februari 2014. En fokusgrupp genomfördes med fem före detta deltagare på Göteborgs folkhögskolas filial i Biskopsgården. Samtliga fem deltagare läste vid tiden för fokusgruppen svenska som andra språk på olika nivåer på folkhögskolan. Av de fem deltagarna var fyra kvinnor och en man. Sju telefonintervjuer genomfördes med projektägaren, fyra styrgruppsrepresentanter, projektledaren och studie- och yrkesvägledaren från vuxenutbildningsförvaltningen.

Lägesrapporter, projektdokument och projektstatistik har samlats in som underlag.

Dataanalys

Fokusgrupper och intervjuer spelades in på band. Utvärderaren lyssnade därefter igenom intervjuerna och skrev ut dem i sammanfattad form. En tematisk analys genomfördes, där svar av samma karaktär sammanfattades under olika rubriker eller avsnitt. Citat har plockats ut för att illustrera de teman som framkommit genom analysen. ●

3. Projekt Fokus Framtid

Detta kapitel baseras på projektansökan, projektdokumentation och intervjuer med projektägare, fyra styrgruppsrepresentanter, projektledare och studie- och yrkesvägledaren i projektet.

3.1 Projektets organisering

Göteborgs folkhögskola är projektägare och projektets styrgrupp består av projektets samverkansparter med representanter från arbetsförmedlingen (verksamhetssamordnare och handläggare), enhetschef från Jobbcentrum Äpplet på Västra Hisingen och en representant från Validering Väst.

Samtliga intervjuade i styrgruppen framhöll det goda samarbetsklimatet i styrgruppen. Majoriteten av de intervjuade beskrev styrgruppen mer som en referensgrupp eller arbetsgrupp där varje enskild samverkanspart har tagit sitt ansvar och bidragit till projektets genomförande. Projektägaren uppgav att samverkan blev en av projektets framgångsfaktorer.

Styrgruppen har nästan blivit en arbetsgrupp och man har jobbat tillsammans med olika problem som dykt upp under vägen. Allt från praktikplatser och vem som ansvarar för vad. Man har hjälpts åt väldigt bra. Det är nödvändigt att man har en sådan här grupp för att kunna genomföra projektet på bästa sätt. Projektägare

Projektet har haft en projektgrupp som bestått av en projektledare, två coacher/lärare, en arbetsförmedlare, en valideringsansvarig och metodutvecklare, sfi-lärare samt en studie- och yrkesvägledare.

3.2 Projektprocessen

Enligt de intervjuade i styrgruppen och projektledaren har projektprocessen flutit på bra. Inledningsvis fick projektet omarbета materialet i Meritportföljen för att nivåanpassa

materialiet till sfi C- och D-nivå. Samverkan i projektet möjliggjorde att arbetsförmedlingen Hisingen och Socialförvaltningen på Västra Hisingen gemensamt kunde informera deltagarna om aktivitetsersättning och försörjningsstöd, vilket minskade deltagarnas oro kring försörjningen. Ingen av deltagarna genomförde någon validering då det inte var aktuellt för de deltagare som gick i projektet bland annat på grund av kort utbildningsbakgrund och ringa arbetslivserfarenhet från hemlandet. Projektet har jobbat aktivt med jämställdhet, kultur och mångfald genom temaveckor i undervisningen.

Den största utmaningen, enligt de intervjuade, var uppstarten och rekryteringen av deltagare vilket delvis berodde på sent besked om beviljad projektansökan. Arbetsförmedlingen ansvarade för rekrytering av deltagare och deltagarna fick aktivitetsersättning genom att delta i projektet. Av 20 deltagare som anmälde sitt intresse från arbetsförmedlingen var det sex som började i projektet. Anledningar till att flertalet deltagare inte kunde påbörja projektet var att de inte uppfyllde kravet för aktivitetsersättning eller att deltagarna var inskrivna på arbetsförmedlingen men deras sfi var avbruten². Genom styrgruppsrepresentanten från Jobbcentrum på Västra Hisingen fick deltagare som var på väg att bli återinskrivna på sfi möjlighet att delta i projektet. Den sista januari 2013 var samtliga 26 deltagare rekryterade.

Majoriteten av de intervjuade betonade deltagarnas höga närvaro och att endast fyra deltagare inte fullföljde projektet vilket berodde på avslag på uppehållstillstånd, problem med barnomsorg, föräldraledighet och sjukdom.

3.3 Metoden

Projektet har kombinerat sfi på lägst C-nivå med Meritportföljen. Meritportföljen är en meritsamling i form av portfoliemetodiken. Metoden syftar till att utveckla förståelse för och insikt om de enskilda deltagarnas kompetens samtidigt som deltagarna får kunskap om svensk arbetsmarknad, utbildningsmöjligheter och de kompetenser som efterfrågas i arbetslivet. Meritportföljen innehåller moduler kring handlingsplan, livslångt lärande, generella kompetenser, arbetsmarknad, utbildningar, kommunikation och att söka jobb. I projektet integreras Meritportföljen med sfi-kurser för att öka språkinläringen. I metoden ingår ett arbetsplatsförlagt lärande som ska genomföras i den bransch som deltagarna har jobbat eller vill jobba i. I Meritportföljen ingår också att översätta och bedöma betyg och validering av arbetslivserfarenhet liksom att skriva handlingsplan och CV. Deltagarna

2. Deltagarna blir avstängda från den kommunala vuxenutbildningen under ett år om deras sfi avbrutits.

studerar sfi 15 timmar i veckan och Meritportfölj 15 timmar i veckan.

Sfi-undervisningen har anpassats till att deltagarna är kortutbildade genom att texterna är lättlästa och grupperna delas in utifrån språklig och muntlig nivå. Projektledaren uppgav att gruppindelningen av deltagare var positivt men att det blev för många grupper och svårt för både deltagare och lärare att hålla reda på gruppindelningarna. En lärdom var att ha färre grupper. Undervisningen på folkhögskolan har varit heltidsstudier där även andra ämnen än sfi har ingått. Detta har medfört att deltagarna har övat svenska även under andra aktiviteter såsom hälsa, hantverk, demokratitid och studiebesök.

Under intervjuerna framkom det flera skillnader mellan Fokus Framtid och reguljär sfi. Att deltagarna läste sfi på heltid ansågs som en viktig skillnad liksom en högre lärartäthet³. Att ha en högre lärartäthet gjorde det möjligt att dela in deltagarna i grupper utifrån kompetensnivå. Ytterligare skillnader mot reguljär sfi som framkom var individualiseringen i undervisningen där varje deltagare gjorde en handlingsplan som siktar mot ett framtida yrke. Några av de intervjuade nämnde också vikten av att deltagarna fick en kontinuitet i sina språkstudier under en längre tidsperiod.

Att de är här på heltid och pratar mycket svenska och att sfi går in i Meritportföljen och Meritportföljen går in i sfi:n. Inte bara att lära sig svenskan ur en bok utan man har kopplat ihop det med deltagarnas erfarenheter att hitta ett yrke eller utbildning. Om man gör det så blir motivationen mycket högre. Man får en annan relation med deltagarna. Framförallt motivationen och utvecklingen går snabbare om man är där hela tiden. Projektägare

(De som kommer i kontakt med deltagarna) möter alla elever där de faktiskt är och det finns ingen färdig mall på hur de jobbar. Man jobbar i grupp och tillsammans men varje människa känner att den är sedd och har sin egen plan. Det tror jag är den stora skillnaden. Mer tid och mer lärare. Och att man går heltid och i min värld skulle all sfi vara så. Många som varit hemma i många år och bara gjort små försök att komma igenom sfi. Att man när man värvar deltagare ser vad en utgång ska vara och man siktar mot ett yrke och att man har en plan när man slutar. Enhetschef Jobbcentrum Äpplet

I metoden ingår också att deltagarna ska ut på arbetsplatsförlagt lärande två dagar i veckan under två månader. Projektledaren uppgav att det hade varit svårt att skaffa praktikplatser. Ambitionen var att matcha deltagare utifrån intresse och erfarenhet med praktikplats vilket inte hade lyckats för fyra deltagare. Enligt projektledaren uppskattade majoriteten

3. 2,4 pedagoger på 25 deltagare istället för en pedagog på 25 deltagare.

av deltagarna praktikplatserna då det gav deltagarna möjlighet att få kunskap om hur en svensk arbetsplats fungerar och att lära sig yrkessvenska.

Det gav en insikt om hur det kan se ut på en arbetsplats. Har man aldrig varit på ett jobb så har man ju ingen bild av hur det kan vara och vad det innebär. Och så hade vi en idé med hela praktiken att de skulle förvärva fler nya ord och vi jobbade väldigt aktivt med det under hela praktiktiden. Att de hela tiden skulle vara aktiva med att söka nya ord på arbetsplatsen och sedan ta tillbaka och presentera dem i undervisningen. Projektledare

Samtliga intervjuade styrgruppsrepresentanter, projektledare och studie- och yrkesvägledare ansåg att Fokus Framtid var ett bra projekt med goda resultat. Anledningar som nämndes var att genom metoden Meritportfölj med sfi fick deltagarna en möjlighet att lära sig svenska utifrån svensk arbetsmarknad vilket ökade motivationen till språkinläring men även att kontinuiteten gällande lärarkompetensen var betydelsefull. Effekter på deltagarna som framkom under intervjuerna var att motivationen höjdes och stärktes och att deltagarna fick en snabbare språkutveckling. Studie- och yrkesvägledaren som träffade deltagarna under en period under hösten 2013 inför projektets avslut betonade att det fanns en stor skillnad på deltagarna från projektet och deltagare som ska göra omanmälningar eller ta nästa steg efter avslutade sfi-studier. Skillnaderna, enligt hen, bestod främst av att deltagarna hade en högre motivationsgrad, bättre kommunikationsnivå, högre självförtroende, en högre medvetenhet om hur svensk arbetsmarknad fungerade och en ökad insikt om sina egna möjligheter på arbetsmarknaden.

De var väldigt duktiga på att formulera sig och uttrycka sig. De var vana att göra presentationer och det underlättar också oerhört när man startar upp en kartläggning. De tyckte att det var roligt. De kände ingen skam eller att de tyckte att de blivit orättvist behandlade. Jag tror att det är hela Meritportföljupplägget som man jobbar med, den pedagogiken, metoden och sättet. Man fick motivation och att varje individ blir synliggjord. Studie- och yrkesvägledare

Jag tycker att de har varit jättebra. Jag hoppas verkligen att de andra har fattat vad bra de verkligen har varit. Jag har en del erfarenhet från andra sfi-skolor och så. De är ganska så traditionella och det passar några men inte alla. Så här borde det vara för alla så som det är här. Just det här med framtiden. Att man tänker på vad man ska ha det till och hur man ska komma vidare. Det är väldigt motiverande och hoppningivande. Enhetschef Jobbcentrum Äpplet

3.4 Målgruppen

Samtliga intervjuade uppgav att målgruppen för projektet är personer som står mycket långt ifrån arbetsmarknaden med lite arbetslivserfarenhet och är kortutbildade. Av de 26 deltagarna i projektet fanns deltagare som inte hade gått i skola alls till en deltagare som gått 12 år i skola. Vanligast var att deltagarna hade gått 5–6 år i grundskola. En del deltagares sfi hade avbrutits på grund av dålig språkutveckling eller låg närvaro.

Verksamhetssamordnaren på arbetsförmedlingen uppgav att målgruppen som projektet vänder sig till är en grupp som främst finns inskriven på arbetsförmedlingens kontor i Angered, Hisingen och Gamlestaden i Göteborg. Det främsta problemet som verksamhetssamordnaren såg var att målgruppen inte får någon kontinuitet i språkinläringen då de inte får fortsätta på sfi på grund av svag språkutveckling och att det inte finns något uppföljningssystem mellan arbetsförmedlingen och kommunen för dessa personer. Arbetsförmedlingen har resurser för målgruppen om de skriver in sig på arbetsförmedlingen så att de efter 15 månader kan hamna i jobb- och utvecklingsgarantin. Ett vanligt problem, enligt verksamhetssamordnaren, var att personer skriver in sig på arbetsförmedlingen först efter påtryckningar från socialtjänsten. Personerna förstår inte syftet med inskrivningen. Detta medför att många inte kommer på möten som de kallas till av arbetsförmedlingen men även att många inte förstår vad som står i de kallelsebrev som skickas ut till dem. Detta medför att personerna blir avaktualiserade på arbetsförmedlingen och skrivs sedan återigen in efter ett par månader efter påtryckningar från socialtjänsten.

(Deltagarna är personer) som av en massa olika skäl inte har fått någon förankring på arbetsmarknaden. De har kanske klarat sfi en gång i tiden men så träffar man inga svenskar och man får inte träna språket. Det blir en svårighet och man tappar språk och man får ingen bra språkutveckling. Då får man ju inte till de här kedjorna när det ena hänger i det andra. Då blir det svårt och det blir brott på den kedjan och man går tillbaka och tappar och sedan ska man in i systemet igen. Verksamhetssamordnare, arbetsförmedlingen

3.5 Implementering

Göteborgs folkhögskola kommer att fortsätta med modellen Meritportfölj i kombination med svenskundervisning inom ramen för det nya etableringsuppdraget som regeringen har angivit i budgetpropositionen för 2014 för folkhögskolorna. De startar upp första gruppen under mars månad 2014. Utbildningen kommer att vara sex månader lång och ska vara en del av den nyanländes etableringsplan och innehålla orienterande och arbetsförberedande

insatser samt studier i svenska. Enligt budgetpropositionen är utbildningen främst riktad till personer med en kort utbildningsbakgrund. Cirka 800 personer ska kunna erbjudas sex månaders sammanhängande utbildning. (<http://www.folkbildning.se/aktuellt/>)

Hösten 2014 har Göteborgs folkhögskola planerat en sfi med Meritportfölj på den förberedande grundskoleutbildningen i skolans ordinarie utbud. Projektägaren uppgav att de inte vill släppa konceptet då de har byggt upp en kompetens kring metoden.

Nu har vi fått tre kurser, fyra egentligen med Handels i Bergsjön, så nu känner vi att vi har lärt oss detta och nu vet vi vad vi ska göra. Vi har haft möjlighet att lägga in Meritportföljen i skolans ordinarie utbud men vi hade nog inte gjort det om vi inte hade haft sfi. För det är just kombinationen med sfi och Meritportfölj som är så jättebra. Projektägare

Projektet hade också som målsättning att sprida metoden till andra folkhögskolor i Västra Götalandsregionen. På spridningskonferensen som projektet genomförde deltog endast två folkhögskolor. Däremot har andra intressenter, såsom kommunala arbetsmarknadsenheter, visat intresse för metoden. För att nå folkhögskolor i större utsträckning planerar projektet att ha fortbildning i Meritportföljmetoden för folkhögskolor inom Västra Götalandsregionen.

Verksamhetssamordnaren för arbetsförmedlingen i Göteborg efterlyser möjligheter att få långsiktiga insatser för projektets målgrupp. Den intervjuade menade att det bör ske en ökad samordning mellan stat och kommun med gemensamma ekonomiska satsningar där rollerna tydliggörs. Ett förslag från verksamhetssamordnaren var att skapa ett samordningsteam kring personer med utländsk bakgrund som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Det blir inget långsiktigt grepp. Många av de program och insatser som vi förfogar över är ju kortsiktiga och inte alltid anpassade för grupper som behöver lång tid i någon sorts sammanhängande kedja för att sluta sitt utanförskap och komma in på svensk arbetsmarknad. Det är ett bekymmer generellt. Och även om man pratar om att det ska vara ett samarbete mellan stat och kommun så blir det inte alltid sådär jättetydligt och bra det samarbetet, tyvärr. Det har med gränserna att göra, vem ska göra vad. Det är fortfarande mycket stuprör och kommunens ansvar och statens ansvar och ibland så försöker man att flytta över det på varandra och det blir sällan bra för någon. Verksamhetssamordnare

3.6 Projektstatistik

Totalt deltog 26 deltagare i projektet varav 20 kvinnor och 6 män. De flesta deltagare kom från Turkiet (10 st) och Somalia (7 st). Fyra deltagare hoppade av projektet innan projektavslut på grund av graviditet, problem med barnomsorg, utvisning ur Sverige och sjukdom.

Tabellen nedan visar att 91 procent av deltagarna gick vidare till studier eller anställning. 77 procent av deltagarna gick vidare till studier varav 36 procent gick vidare till en högre nivå av svenskstudier. Tre procent gick vidare till en anställning. Endast nio procent (två deltagare) var vid projektets slut utan sysselsättning.

Tabell 1. Vad deltagare gått vidare till i januari 2014.

Gått vidare till:	Procent	Totalt
Sfi på C- och D-nivå	41 %	9
Studerar yrkesspår	18 %	4
Anställning	14 %	3
Grundskolekurs (komplettera grundskolebetyg)	9 %	2
Fortsatt på sfi D-nivå	9 %	2
Arbetslös	4,5 %	1
Utan sysselsättning	4,5 %	1
Totalt	100 %	22

Kommentar: Sfi på C- och D-nivå är grundskoleförberedande. Yrkesspår: Inriktning vård och omsorg, barn och ungdom, industri.

4. Deltagarnas erfarenheter

Detta kapitel baseras på en fokusgrupp med fem deltagare som avslutat projektet och som vid intervjutillfället läste sfi på Göteborgs folkhögskola.

4.1 Fokus Framtid

Samtliga fem intervjuade deltagare var mycket positiva till Fokus Framtid och hade uppskattat projektet. I detta avsnitt redogörs för hur deltagarna uppfattade olika delar av projektet såsom svenskundervisning, Meritportföljen, praktik och övriga aktiviteter.

Svenskundervisningen

De intervjuade deltagarna framhöll en rad skillnader i svenskundervisningen i jämförelse med reguljär sfi. Skillnader som de uppfattade som positiva och som motiverade och stöttade dem i deras språkutveckling. Den främsta skillnaden som nämndes var att de fick läsa svenska på heltid vilket innebar att de använde sig av det svenska språket under fler timmar i veckan. Att ha mer undervisningstid innebar, enligt de intervjuade, att de pratade och skrev mer svenska än vad de hade gjort inom ramen för den reguljära sfi:n.

Jag tänkte i början att det var långa dagar och jag har barn och jag är ensam och det är spring, spring, spring. Men det är en bra kurs.

Jag trivs med tiden för då kan man bättre skriva och läsa och försöka lära sig mer. Kanske hemma kan inte direkt, jobba och laga mat och städa. Det är andra saker där.

Jag tycker att Fokus Framtid är bra för att innan jag kom till skolan kände jag mig mycket blek. När man träffade svenska människor och pratade svenska så hade man inget självförtroende. Det blir bättre för vi pratar mer svenska här och man får prata inför klassen. Du fokuserar för du är tvungen att prata.

Ytterligare en viktig skillnad mot reguljär sfi som nämndes av deltagarna var den höga lärartätheten i projektet. Deltagarna betonade att den höga lärartätheten var viktig då de

behövde mycket stöd och hjälp i svenskundervisningen. Särskilt stöd behövdes i att skriva och lära sig grammatik vilket upplevdes som svårt av samtliga deltagare.

Jag började sfi 2010. Jag kom hit till projektet 2013. Det är inte samma som sfi. Kursen har många lärare och här pratar eller skriver vi mycket svenska och har mycket grammatik. På sfi är det inte så. Bara kommer och det är lite tid och snabbt färdigt i tid och sedan gå hem och det är inte samma.

Meritportföljen

De intervjuade deltagarna uppskattade Meritportföljen. Den främsta anledningen till att Meritportföljen upplevdes som positiv var att de fick kunskap om det svenska utbildningssystemet och svensk arbetsmarknad. Men även att de började fundera kring vad de ville arbeta med efter avklarad sfi och att de fick en bild av vilka möjligheter till arbete de hade. Några betonade vikten av att ha ett CV som de kunde använda när de skulle söka jobb. Samtliga intervjuade uppgav också att arbetet med Meritportföljen gav dem möjlighet att öva på att skriva svenska.

Praktik

Alla intervjuade utom en uppskattade sin praktikperiod och det viktigaste med praktikplatsen hade varit att de fått möjlighet att prata svenska. Ytterligare en positiv aspekt med praktiken var att praktikplatsen var kopplad till vad de ville jobba med efter avklarade sfi-studier. Praktiken gav dem också erfarenheter som de kunde dokumentera i Meritportföljen.

Jag praktiserade i en affär. Jag trivdes bra och det var många arbetskamrater som hjälpte mig. Jag fick prata svenska. Första dagen kunde jag inte prata så mycket med kunderna men sedan lärde jag känna dem och kunde prata svenska och hjälpa gamla människor i kassan. Det är bra för mig.

Deltagaren som var mindre nöjd med praktiken angav att hen inte fått möjlighet att prata så mycket svenska och att praktikplatsen inte var kopplad till hens framtida yrkesval.

Övriga aktiviteter

De intervjuade deltagarna betonade vikten av aktiviteter i projektet såsom demokratitid, friskvård och hantverk för att lära sig svenska. Inom projektet har deltagarna även fått samhällsinformation. Två av de fem deltagarna var anhöriginvandrare och hade därför inte fått vara inskrivna i etableringsreformen. Samtliga deltagare uppskattade samhälls-

orienteringen och för de deltagare som fått samhällsorientering i sin etableringsplan var det en bra repetition. De deltagare som fått samhällsorientering i etableringsplanen betonade hur viktigt det var att få information som nyanländ då de inte kände till lagar och regler i Sverige. De uppgav att de fortfarande kommer ihåg informationen om jämställdhet, miljö, barnuppfostran och polisens roll.

4.2 Kortutbildade

De intervjuade hade gått från tre till sex år i grundskola i hemlandet. De intervjuade deltagarna uppgav att det är svårt att lära sig svenska när man har kort utbildning från hemlandet och att man behöver längre tid än två år för att lära sig språket.

Jag har inte lärt mig så mycket i mitt hemland. Jag har inte gått i skolan så därför behöver vi lära grammatiken. Vi kan det inte på vårt modersmål. Du kan läsa men inte 100 procent. Har gått 5 år i skolan och därför behöver jag en extra lärare som hjälper mig med grammatik och jag kan inte gå vidare för jag stannar. Om jag läser mer på mitt modersmål är det lättare.

De intervjuade beskrev sin skolgång inom sfi som ett ekorrhjul där de på grund av kort utbildning i hemlandet och oro för familj och släktingar inte klarade av att tillägna sig undervisningen inom sfi. Detta medförde att de inte fått någon utveckling i språket och därför fått avsluta sfi, varpå de fått vara hemma under en tid för att sedan återigen börja på sfi. Under tiden hemma glömmer man mycket av det man lärt sig och får börja om, menade de intervjuade deltagarna. När de sen återigen får läsa svenska så har de fortfarande svårt att tillägna sig svenskundervisningen och sfi:n avbryts ånyo på grund av svag språkutveckling.

De frågar hela tiden vad du ska göra sedan på socialtjänsten och det är inte så bra för man behöver självkänsla. Jag gick sfi i Angered och sedan gick jag på Odinsskolan och lärarna säger detsamma. – Nej du klarar inte, nej du inte klarar och det tar på självförtroendet. Jag känner mig lite orolig när de säger; – Nej du kan inte det, nej du kan inte det. Det känns om att det är tufft. Man tänker du kan inte, du kan inte, du kan inte. Alla tror att du inte kan. Då ger man upp. Mitt mål är att kämpa, kämpa.

Man får inte fortsätta på sfi. En person som läser svenska i två år och får inte gå kvar och får gå bort och sitter hemma. Du kan inte lära dig vidare svenska. Du går hem och vad ska man göra? Man gör ingenting. Det finns inte jobb och det finns inte arbetskamrater som jobbar tillsammans och pratar svenska.

4.3 Framtiden

Samtliga fem intervjuade hade en tydlig plan med sina studier och visste vilken väg de skulle gå för att nå ett framtida arbete. Yrken som de intervjuade ville jobba med efter avslutade studier var busschaufför, undersköterska inom äldreomsorgen och barnskötare. Några av de intervjuade hade pratat med arbetsförmedlingen om vilka kurser det fanns för dem att gå och vilken behörighet de var tvungna att ha. En deltagare föreslog att det skulle kunna vara möjligt att läsa sfi kombinerat med en yrkesutbildning för att få en bättre kontinuitet och slippa avbrott.

4.4 Deltagarnas förslag på en bättre sfi

Nedan är förslag på hur deltagarna skulle vilja förbättra sfi:n.

- Längre dagar i skolan med svenskundervisning.
- Olika aktiviteter under dagen som främjar språkinläringen såsom hälsoaktiviteter.
- Att sfi ska berättiga till aktivitetsersättning.
- Att få prata och skriva mer i sfi-undervisningen.
- Ha tillgång till stöd på modersmålet.
- Få in en helhet i svenskundervisningen med praktik och CV-skrivning.
- Högre lärartäthet.

5. Sammanfattning, måluppfyllelse och slutsats

I detta kapitel presenteras utvärderingens resultat. I avsnitt 5.1 presenteras en sammanfattning av utvärderingen och i avsnitt 5.2 bedöms projektets måluppfyllelse och implementering av resultat och i 5.3 redogörs för utvärderingens slutsatser.

5.1 Sammanfattning

Samtliga intervjuade uppgav att metoden med att kombinera Meritportföljen med sfi på lägst C-nivå har varit lyckad. Anledningar som nämndes var att metoden gav deltagarna en möjlighet att lära sig svenska utifrån svensk arbetsmarknad vilket ökade motivationen till språkinlärning. Effekter på deltagarna som framkom under intervjuerna var att motivationen stärktes och att deltagarna fick en snabbare språkutveckling men även högre kommunikationsnivå, bättre självförtroende, en högre medvetenhet om hur svensk arbetsmarknad fungerar och en ökad insikt om sina egna möjligheter på arbetsmarknaden. Samtliga fem intervjuade deltagare hade en tydlig plan med sina studier för att nå ett framtida yrke efter avklarad sfi. Av 22 deltagare gick 91 procent vidare till anställning eller vidare studier. Av de 77 procent som gick vidare till studier påbörjade 36 procent en högre nivå av svenskstudier.

De största skillnaderna mot reguljär sfi som nämndes var att deltagarna i projektet läste sfi på heltid, högre lärartäthet och att Meritportföljen förberedde deltagarna för arbetsmarknaden och ett framtida yrke. Den höga lärartätheten möjliggjorde en individualisering av undervisningen genom gruppindelningar utifrån kompetensnivå. Deltagarna upplevde att de fick prata och skriva mer svenska under skoltid men även att de fick ett ökat stöd i svenskundervisningen i jämförelse med reguljär sfi. Även att deltagarna fick en kontinuitet i sina sfi-studier under en längre tidsperiod nämndes som ytterligare en positiv faktor.

Projektledaren uppgav att det var svårt att hitta praktikplatser till deltagarna. Fyra av fem intervjuade deltagare var nöjda med sin praktikplats. Anledningen till att deltagarna

var nöjda med praktikplatsen var att de fick möjlighet att prata svenska och att praktikplatsen var kopplad till vad de ville jobba med efter avklarad sfi. Praktiken gav också deltagarna erfarenheter som de kunde dokumentera i Meritportföljen. Övriga aktiviteter såsom demokratitid, friskvård och hantverk uppskattades och aktiviteterna beskrevs av deltagarna som ytterligare sätt att lära sig svenska.

Projektägare, projektledare, styrgruppsrepresentanter och studie- och yrkesvägledare beskrev målgruppen för projektet som kortutbildade personer som inte klarat sfi och som hade lite arbetslivserfarenhet. Verksamhetssamordnaren från arbetsförmedlingen i Göteborg uppgav att målgruppen för projektet främst var inskriven på arbetsförmedlingens kontor på Hisingen, Angered och i Gamlestaden. Vidare menade verksamhetssamordnaren att på grund av att det inte finns något fungerande uppföljningssystem mellan kommunen och arbetsförmedlingen när deltagarnas sfi avbryts, så hamnar målgruppen periodvis utan möjlighet att fortsätta språkinläringen. Verksamhetssamordnaren efterlyser långsiktiga insatser för projektets målgrupp med en ökad samordning mellan stat och kommun där roll- och ansvarsfördelning tydliggörs. Deltagarna själva beskriver de svårigheter det medför att lära sig ett nytt språk när man har en kort utbildningsbakgrund. De beskriver ett moment 22 som ger dem ett lågt självförtroende med avbrott från sfi på grund av svag språkutveckling och med efterföljande sysslösa perioder hemma för att sedan gå in på en ny sfi-kurs som avbryts på grund av svag språkutveckling. De intervjuade menade att de som kortutbildade behöver längre tid än två år för att lära sig svenska.

En utmaning för projektet var att den inplanerade tiden för rekrytering av deltagare var för kort. Flertalet deltagare klarade inte heller arbetsförmedlingens krav för att få aktivitetsersättning eller vuxenutbildningens krav på avbrott från sfi under ett år.

5.2 Måluppfyllelse och spridning av resultat

Nedanstående avsnitt kommer att bedöma måluppfyllelsen i projektet och hur projektet har lyckats att sprida och implementera resultatet.

Mål: Att samtliga deltagare tar del av modulerna i Meritportföljen och att alla blir matchade till en praktikplats som passar med tanke på tidigare arbetslivserfarenhet och utbildning.

Det genomfördes i hög grad då endast ett fåtal inte fick en praktikplats som var kopplad till tidigare erfarenheter eller framtida yrkesval.

Mål: Utveckla Meritportföljmetoden för deltagare med svenska som andraspråk i kombination med integrerad sfi.

Målet är genomfört och samtliga intervjuade är mycket positiva till metoden som gav en rad effekter på deltagarna såsom ökad språkinlärning, ökad motivation, bättre kommunikationsförmåga och ökat självförtroende.

Mål: Att ta tillvara invandrares förmåga, kompetens och kunnande genom anställning, eget företagande eller vidare studier.

Validering var inte aktuellt men 91 procent av deltagarna gick vidare till studier eller anställning vilket är en hög siffra. Även deltagarnas höga närvarograd och få avhopp (4 st) kan ses som indikatorer på att deltagarna var nöjda med projektet. Målet anses vara uppnått.

Mål: Att anordna en konferens för Västra Götalandsregionens folkhögskolor med målet att sprida kunskapen om projektets framgångsfaktorer och metod.

Projektet har genomfört en spridningskonferens där det visade sig att antagandet om att intresset för metoden skulle vara stort bland andra folkhögskolor var fel då det endast kom representanter från två folkhögskolor. Istället rönste projektet ett större intresse hos kommunala arbetsmarknadsenheter.

Mål: På längre sikt vill projektet impelmentera metoden som en kursmodell och som ska spridas till Västra Götalandsregionens övriga folkhögskolor.

Projektet kommer att erbjuda mer riktade insatser mot folkhögskolorna genom fortbildning i Meritportföljen för folkhögskolorna i Västra Götalandsregionen.

Göteborgs folkhögskola kommer att fortsätta med modellen Meritportföljen i kombination med svenskundervisning inom ramen för det nya etableringsuppdraget.

Hösten 2014 har Göteborgs folkhögskola planerat en sfi med Meritportföljen på den förberedande grundskoleutbildningen i skolans ordinarie utbud. Projektägaren uppgav att de inte vill släppa konceptet då de har byggt upp en kompetens kring metoden.

Målet med implementering anses vara uppnått då Göteborgs folkhögskola kommer att fortsätta att använda metoden Meritportföljen med integrerad sfi och fortutbilda i metoden.

5.3 Utvärderingens slutsatser

Utvärderingen visar att projektet har varit lyckat och att resultaten har implementerats i Göteborgs folkhögskolas ordinarie kursutbud och spridning och fortbildning av metoden kommer att fortgå.

Utvärderingen visar också att det finns ett strukturellt problem för målgruppen kortutbildade vars sfi avbryts. Samtliga intervjuade uppgav att det behövs mer stöd i svenskundervisningen för målgruppen kortutbildade och att Meritportföljen med integrerad sfi är en bra metod. De intervjuade deltagarna betonade att på grund av deras korta utbildning behöver de längre tid för att lära sig svenska. Utvärderingen visar även på vikten av gemensamma och samordnade insatser mellan stat och kommun för målgruppen för att hitta en sammanhållen kedja utan avbrott för personer som är kortutbildade.

Projektet har lyckats med att utveckla en metod som folkhögskolan kommer att implementera i sin ordinarie verksamhet och sprida genom fortbildningsinsatser till andra folkhögskolor. Däremot har inte projektet haft några ambitioner att påverka förutsättningarna för målgruppen på ett mer strukturellt plan. Utvärderingen visar att det finns ett stort behov av att föra upp frågan om hur kortutbildade personer som inte klarar den reguljära sfi:n ska kunna tillgodogöra sig det svenska språket och integreras i det svenska samhället. Frågan aktualiseras ytterligare då statistik från arbetsförmedlingen visar att vid utgången av oktober 2013 var det 25 156 personer som hade en etableringsplan eller där arbete pågick för att upprätta en sådan. Av dessa hade 10 692 personer en förgymnasial utbildning, kortare än nio år. (Östlund 2014) ●

Referenser

Östlund, Lena. 2014. Fördelningsunderlag. Utbildning på folkhögskola inom etableringsuppdraget 2014. Folkbildningsrådet.

<http://www.folkbildning.se/Aktuellt/Aktuellt/2014/stort-behov-av-utbildning-for-ny-anlanda-invandrare/> Hämtat 20140312.

Projektansökan för projekt Fokus Framtid.

FoU_i**väst** **GR**

Besök Gårdavägen 2 • **Post** Box 5073, 402 22 Göteborg • **Tel** 031-335 50 00
Fax 031-335 51 17 • **e-post** fou@grkom.se • **www** www.grkom.se/valfard